

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової та дошкільної освіти

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра філологічних дисциплін

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

**«ДИТИНСТВО І ЛІТЕРАТУРА:
ПОЕТИКА, МЕТОДИКА, ДИДАКТИКА»**

18 – 19 ЖОВТНЯ 2018 року

Львів – 2018

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової та дошкільної освіти

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра філологічних дисциплін

ДИТИНСТВО І ЛІТЕРАТУРА: ПОЕТИКА, МЕТОДИКА, ДИДАКТИКА

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

18–19 ЖОВТНЯ 2018 Р.

Львів – 2018

Слободян О. В.,
кандидат філологічних наук,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(м. Старобільськ)

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У Європі та світі все більшої важливості набуває формування демократичних компетентностей у школі. Поглиблення і збереження демократії великою мірою залежить від якісної освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ). Для України відповідь на запитання «що таке демократична школа» – це ще й бачення того, якими мають бути демократичні реформи в шкільній освіті, адже реальна шкільна автономія, педагогіка партнерства, дитиноцентризм, задекларовані у Концепції нової української школи, реалізуються насамперед через практичне втілення цінностей демократії та прав людини у навчально-виховний процес.

Мета нашого дослідження – окреслити принципи впровадження ОДГ/ОПЛ на уроках літературного в початкових класах. Вони (уроки) дають можливість не лише ознайомитись із змістом художніх творів, а й удосконалити знання учнів щодо міжнародних стандартів з прав дитини: Декларацією прав дитини, Конвенцією ООН про права дитини, продовжити формування правових знань школярів, виховання патріотизму, громадянських рис і переконань, дотримання законів України. Поняття демократії і прав людини, основні поняття ОДГ/ОПЛ, проходять через дев'ять ключових тем: ідентичність, різноманітність і плюралізм, відповідальність, конфлікт, правила і закони, уряд і політика, рівноправність, свобода, медіа [2]. На уроках літературного читання учні мають проаналізувати зміст творів з правового погляду, навчитися давати правову оцінку вчинкам героїв, вчитися застосовувати правові знання на практиці, закріпити і поглибити знання про права дитини.

Для того, щоб ознайомлення в початкових класах з правами та обов'язками було доступним і цікавим, можна використовувати твори з Хрестоматії сучасної української дитячої літератури для читання в 1–2 класах та Хрестоматії сучасної української дитячої літератури для читання в 3–4 класах [3; 4]. В цьому їм допоможе аналіз творів: «Каша» (Зірка Мензатюк), «Про двох бездомних джигів та один нічийний глек» (Сашко Дерманський), «Найдовші вуса» (Галина Вдовиченко), «Як диварлики віднайшли у собі гідність» (Лариса Денисенко). У творах, представлених у хрестоматії, діти разом з учителем, можуть проаналізувати порушення прав персонажів. Наприклад: Галина Малик «Чому равлик ховається» – порушено право на житло та недоторканність майна, Іван Малкович «Золотий павучок» – порушено право на свободу, право на життя, право на якісне харчування, Лариса Ніцой «Страшне страховисько» – порушено право на власну гідність, Іван Андрусяк «Як подружитися з Чакалкою» – порушено право на захист від викрадення та насильницького вивезення, право на свободу дитини, право на життя, право на якісну освіту, право на якісне харчування, право на безпечні умови для життя і здорового розвитку, Леся Воронина «Пригоди голубого папуги» – порушено право на життя, право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності, право на вільне висловлювання особистої думки, формування власних поглядів, розвиток власної суспільної активності, Лариса Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі гідність» – порушено право на захист гідності, Володимир Рутківський «Угода» – порушено право свободи та життя, право на якісне харчування тощо.

Отже, на уроках літературного читання молодші школярі не тільки знайомляться з сучасними письменниками та їх творами, а й мають можливість ознайомитись з міжнародними стандартами прав дитини, формувати правові знання.

Список використаних джерел

1. Демократична школа. Практичний посібник [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: drive.google.com/file/d/19GLUq9QQE7-1BvppBWEuJA3CpMLtSOvH/view – Назва з екрана.
2. Навчаємо демократії: Базові матеріали з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини для вчителів / Р. Голлоб,

- П. Крапф, О. Олафсдоттір, В. Вайдінгер; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер: Пер. з англ. та адапт. Л. І. Парашенко. – 3-тє вид. – К.: Основа, 2016. – Т. 1. – 164 с.
3. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 1, 2 класах серії «Шкільна бібліотека» / укладач Тетяна Стус. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 160 с.
  4. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3, 4 класах серії «Шкільна бібліотека»/ укладач Тетяна Стус. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 192 с.

Тіхоненко С. О.,
аспірантка кафедри світової літератури
факультету філології та журналістики,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

РОМАН ДЖ. СВІФТА «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА» У ШКІЛЬНОМУ ВИКЛАДАННІ

Роман Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» вважається вершиною творчості письменника, по суті його програмним маніфестом. Роман умістив роздуми автора про життя та долю людства. На думку українського літературознавця А. Шамрая, *«це одна з найсумніших книжок в історії європейської літератури, найгостріший памфлет на людство...»* [3].

Водночас, роман часто сприймається як дитяча пригодницька фантастична література. На наш погляд, у сучасному шкільному викладанні роману необхідно сформулювати в учнів сприйняття твору як серйозного та глибокого, разом з тим не применшуючи його яскравості та привабливості для дитини-читача.

Під час роботи над текстом роману в дев'ятому класі слід акцентувати увагу учнівської аудиторії саме на місці та ролі твору у світовому літературному процесі. Адже сила таланту Дж. Свіфта полягає в тому, що глибинні смисли тексту набули загальнолюдського значення в полікультурному просторі. Філософську спрямованість роману-попередження Дж. Свіфта визначає постійна наявність у